

Александра Унџервеџер

НИКО & НИШТА & МАЧКА & БОГ

Сам Бог зна зашто је било потребно толико труда да бих постао такозвани Нико&Ништа. Многи се за то звање нису морали школовати као ја. Нити писати песме, свирати гитару, билдовати... Било је довољно да буду то што јесу.

А ја сам се баш потрудио да титулу заслужим, све мислећи како ме неке благодати чекају.

Немојте ме погрешно схватити. Није ово ламент. Кад доведе, докле сам ја дошао, стигнеш, углавном си све већ прежалио, успут, и ретко кад плачеш. Преостане ти само чуђење.

Можда је ствар управо у томе – стићи поново до чуђења, било којим путем, а мени је ка њему можда једино овај и био отворен. Све друге затварала су ми сопствена очекивања – једино овакав исход био је неочекиван. Ништа осим њега није ме могло зачудити. Вероватно је зато све и потекло у том правцу... неочекиваном. Како бих иначе икада схватио колико занемарљив делић стварности моја комбинаторика покрива?! Најежим се кад помислим да сам могао протраћити живот идентификујући стварност са шаховском таблом и померајући по њој фигуре са уживањем, чврсто уверен да је и сама васељена уређена по правилима те древне игре.

Не кажем да сам био потпуно слеп за остала чудеса, док ме није снашло ово моје, али, ако ћемо право: нису ме се ни тицала.

Тицала су ме се достигнућа. Претежно сопствена, извојевана промишљеним покретањем фигура по црним и белим пољима.

Онима који још истрајавају на црно-белом путу који сам ја присилно морао напустити, овај мој не-ламент може изгледати као компот од киселог грожђа или слатко од лимуна.

Не марим ако ме они тако виде. Њиховим садашњим, односно мојим некадашњим путем, кроче глуви за све гласове, осим за свој унутарњи који вазда нешто зановећа и заповећа, ако није окупиран прорачунавањем могућих последица сопствене ситуације и напорима да се она побољша, по могућству многоструко и изражено у некој од конвентивних валута. Зато ти путници слабо чују. И зато друге људе, који им нису препрека на путу, понекад не разликују од крајпуташа – преоптерећен унутарњом визијом ослабио им је и вид.

Ипак, њихова највећа несрећа није у томе што су код ушију глуви и код очију слепи. Њихова највећа несрећа је у томе што верују да су управо то глувило и то слепило њихова највећа предност. Зато ме они не могу ни видети ни чути – они не виде и не чују ништа сем тог тутњања и блескања у себи. И претпостављају их сваком живом бићу. И неживом, наравно – за њих ту битне разлике и нема.

Како сам онда ја, глув и слеп, скренуо с пута?

Мислим да је све почело када сам сањао ту мачкицу.

Обичну малу црно-белу мачкицу која ми се умиљава око ногу док иза поноћи седим сам на неком бруклинском тротоару. Просто је скочила с једног од прозора на четвртном спрату и дошла да се дружи.

Коме ли може припадати овакво маче, запитао сам се палећи цигарету. Мислим да је то било први пут од детињства да сам се запитао нешто што није било у вези са могућим исходом померања ове или оне фигуре по црним и белим пољима.

Знате, ја никада нисам био у New York-у и пушити на бруклинском тротоару иза поноћи била је врло необична ситуација у мом животу, чак и ако занемаримо то маче које се није дало занемарити. Мислим да ми је сусрет с њим помогао да схватим да та моја животна ситуација из сна и није особито другачија од ове, наизглед толико различите, на јави, осим што на јави не седим пушећи, него померајући фигуре и што нема(м) чак ни мачке – у мом крају за некога ко је без икога каже се: нема ни кучета, ни мачета. Та непозната далека улица била је једнако пуста као и све оно што ми је блиско и познато.

Ноћ је била топла, а тај бруклински сокак гледао сам у довољно великом броју филмова да бих се у њему осећао као код куће, иако – схватио сам то тад, у сну, на том тротоару – куће заправо и немам. Нема прозора кроз који би могло искочити моје маче.

Пожелех да завириш у дом из ког је ово маче доспело, са том својом розе њушкицом. Да упознам жену – вероватно је жеља да тако бу-

де изазвала у мени уверење да то мора бити жена: да ми је на ум пало како би ми врата могао отворити и мушкарац, не би ми на исти тај ум пало и да на њих позвоним, чак ни у сну – с којом маче живи, жену – узрок ове умиљатости и поверења.

Мислим да је заправо тада све почело. Тада сам први пут заборавио на свој циљ. Розе њушкица га је просто збрисала пред собом.

Врата на која сам позвонио, несигуран да сам према положају прозора с ког је маче скочило изабрао баш права, отворио сам ја. Изнутра. У први мах, због слабог осветљења, нисам се препознао. Само сам занемео схвативши да испред мене стоји мушкарац. Када сам му препознао лик, замало нисам вриснуо. Питање да ли је маче његово, наједном је изгубило смисао. Као и извињење због узнемиравања, ма чије маче било.

Он се понашао природно – гледао ме упитно – па посумњах да ме не препознаје.

– Ваше маче? – одлучих се да ни ја њега не препознам.

– Да, није требало да се трудите, увек се врати. Свеједно, хвала. Лаку ноћ. Стојим и гледам га без речи.

– Треба ли вам нешто? – пита ме.

– Не – кажем, а и даље се не мичем.

– Лаку ноћ – понавља он, овог пута тише и затвара полако врата.

Ја и даље непомично стојим пред вратима и ослушкујем шкрипу паркета испод његових/својих стопала. Или је то бродски под? Пожелим да поново позвоним да бих га то и питао – има ли бродски под или паркет – и схватим како се опет интересујем за нешто што ме се, заправо, не тиче, јер ни на који начин не утиче на исход шаховске партије која је тренутно у току на јави.

А онда, на своје велико запрепашћење, увидим да ме се у ствари та партија не тиче, да ме она, као и њен исход, много мање занимају од тога како је уређен стан испред чијих врата стојим. Апсурд!

И позвоним.

Никада ме није занимало нешто такво. Ствари су за мене имале вредност адекватну својој употребљивости. За све друге њихове вредности био сам слеп и глув, тако да сам живео у свету у ком их није ни било. А сада стојим пред вратима свог двојника питајући се да ли се одлучио за паркет или за бродски под, прибојавајући се његове реакције на моју љубопитљивост. Чак се и не чудећи што он постоји! Као да се заједно са интересовањем за подне облоге у мени пробудила и вера у двојнике, не ни вера, него саморазумљивост њиховог постојања.

Мора бити да сам залутао у нечији сан! Па да! Ово ме неко управо сања, неко способан да ме види у истом стану са мачетом – и у том тренутку, ужаснут неминовношћу закључка: ако је ово туђи сан, ја који га сањам нисам више ја, него тај туђин, пробудим се.

Тако сам постао неко други. Или бар свестан тога.

Можда сам управо тај свој двојник?, била је прва моја будна мисао. Био сам потпуно мокар од зноја, а сан је у мојој свести лебдео стварнији од реалности у коју сам буђењем приспео.

Тада сам разумео да и не живим у реалности. Да је моја јава стварна, не би била блеђа од сна, и то туђег!

Шаховске партије изгубиле су за мене сваку драж. Сад ме је једино занимало у чијем сам то сну провео ноћ и ко ме то сања способног за држање кућних љубимаца! А то није било могуће сазнати, бар не на неки човеку доступни начин; а био сам, упркос драстичној промени перспективе, можда неки други, али и даље човек.

Престао сам да играм шах.

Сви моји сапутници-саиграчи изгубили су интересовање за мене. Понекад ми телефон не би зазвонио месецима. Прибојавао сам се за своје ментално здравље и само ме је тај страх одржавао у уверењу да га нисам и изгубио. Нико се не боји да ће изгубити оно што нема. Управо зато што се нико не боји да ће изгубити оно што нема, нико други, осим мене, није страховао за мене. Никога нисам имао, нити је ко мене имао.

Сапутници који се нису бојали за мене не спадају у „имати некога” категорију. Уосталом, они су били сигурни да јесам луд. За њих су нормални били остали сапутници, али не и шетачи. На шетаче су гледали као на отежавајућу, стога ненормалну, појаву на путу.

А ја сам у вечерима зебње и неизвесности открио шетњу као лек. Обичну бесциљну шетњу и њену лепоту.

Лепота, да: лепота, замало да заборавим на њу! Почела је да ме посећује. У најнеочекиванијим тренуцима. Попут озеленелих бреза које би ме изненадиле улетевши ми у вид, након што би мој поглед дуго почивао на њима не опажајући их. Као те брезе, тако су и друга бића насртала на мене својом лепотом, све чешће и све снажније и схватих да ми се враћа вид. Црно и бело нису више биле једине дражи на које сам реаговао. Исто чудо десило се и са осталим чулима, те схватих да нисам био само слеп, већ потпуно неосетљив. Са осетљивошћу омекша ми срце и почех да патим због свег оног времена пропуштеног изнад шаховске табле.

Самосажаљење је велика опасност за шаховске овиснике који су се скинули са шаха. Питајте било ког бившег овисника!

Спознаја да су све оне партије, па и победе, биле залудно губљење времена директно води до следећег закључка: да си Нико&Ништа.

Тако заобилазно опет стигосмо на почетак приче. Једино што на почетку тврдох да не ламентирам ни над чим, а сада признајем навалу самосажаљења. Лагао сам да бих вас увукао у причу?

Не.

Схвативши да моја стварност није ништа стварнија од ко-зна-чијег сна, пробио сам се негде где се више ништа није подразумевало. Отуд

провала лепоте у мој живот: извесност уме да је сакрије, као на сликама у дневној соби. Ко њих уопште и види, осим понеки случајни посетилац? Станари готово сигурно не.

Али, није само то била последица пробоја у неизвесност. Ако се ништа више не подразумева, не подразумева се ни да сам ја ја. Могао бих бити било ко, па и тај сневач у чијем сну имам мачку и бродски под. Или је то ипак паркет, чудим се док најзад поново увиђам каквом представом је била праћена реч БОГ у мом детињству.